

Tidita ABDURRAHMANI
 Universiteti "Hëna e Plotë" Bedër
 Tirana/Albania

Shërbimi Psiko-Social në Institucionet e Arsimit Parauniversitar në Shqipëri dhe Perceptimet e Mjedisit Shkollor mbi Këtë Shërbim

Abstrakt

Punimi në vijim, pjesë e prezantimeve në workshopin ndërkombëtar IWES 2014, bazohet në një rishikim të literaturës dhe kuadrit rregullator ligjor të huaj dhe vendas mbi shërbimin psiko-social dhe efektshmërinë e këtij shërbimi në mjedisin arsimor shqiptar. Duke gjurmuar përkufizimet e psikologjisë shkollore që në fillimet e studimeve në këtë fushë në vitet '60 dhe duke vijuar me përkufizimet bashkëkohore të këtij lëmi dhe fushe studimi, atyre të Shoqërisë Amerikane të Psikologjisë (APA), punimi përcjell idenë që paragjykimet e mjedisit arsimor shqiptar për rolin e psikologut shkollor e kanë zanafillën e tyre në retorikën e përdorur për të përcaktuar gamën e roleve, detyrave dhe përgjegjësi të këtij profesionisti, si dhe në mentalitetin frenues të shoqërisë shqiptare e cila e vesh këtë profesionist me funksionet e një psikologu klinik që duhet të ndërhyjë në shkollë sa herë që situatat kthehen në problematike. Ky punim më tej dëshmon që gjuha ligjore e përdorur më pas në Ligjin e Arsimit Parauniversitar 69/2012 dhe në dispozitat normative të hartuara në zbatim të këtij ligji, nxit bashkëpunimin mes mësuesve, drejtuesve të institucioneve arsimore parauniversitare dhe psikologëve shkollorë, duke mundësuar në këtë mënyrë që edhe vetë nxënësit të familjarizohen me rolin edukues, konsultues dhe informues të psikologëve shkollorë, duke rritur në këtë mënyrë edhe efektshmërinë e shërbimit të tyre. Duke marrë shkas nga një studim Dr. Elida Rapti mbi perceptimet e adoleshentëve mbi efektshmërinë e shërbimit psikologjik në shkollë, punimi më pas fton për një gjallërim të mëtejshëm të rolit të punonjësve social si profesionistë të domosdoshëm komplementarë ndaj shërbimit psikologjik në shkollat shqiptare.

Fjalë Kyç: shërbimi psiko-social, perceptime, adoleshentët, statusi i psikologut shkollor

1-Hyrje

Përkufizimet e hershme mbi psikologjinë shkollore janë të larmishme por thelbi i tyre është i njëjtë “psikologjia shkollore është një disiplinë që rrjedh nga trangu i psikologjisë së përgjithshme dhe implementon në edukim të gjithë gjetjet dhe njohuritë teorike” (Varoshi;26). Në librin “Psikologu shkollor” (35), White dhe Harris deklarojnë. “Ne mendojmë se psikologjia shkollore është ajo degë e psikologjisë e cila merret me personalitetin dhe interesin e nxënësit gjatë ndërveprimit me procesit mësimor”. Kjo fushë nuk përfshin vetëm procesin mësimor si pjesë të edukimit, por përfshin edhe personalitetin e nxënësit, si pjesëtar i komunitetit të shkollës. Më tej, Suzan Grey (46), në librin e saj “Psikologu në shkollë”, deklaroi se “psikologët shkollorë kanë dy role kryesore: -si zgjedhës të problemeve të orientuar mbi të dhënat në shkollë dhe si transmetues të njohurive dhe aftësive psikologjike”. Në krahasim me përkufizimet e viteve 1960-1970, të cilat tentonin të trajtonin fushën, duke u fokusuar në atë çfarë bënte apo çfarë duhet të bënte psikologjia shkollore, përkufizimet aktuale të psikologjisë shkollore përpiqen të jenë më të drejtpërdrejta dhe vënë theksin në përcaktimin e karakteristikave thelbësore të psikologjisë shkollore.

Bardon dhe Bennett (60), e përcaktojnë psikologjinë shkollore, si “një degë të psikologjisë së përgjithshme, e cila sjell njohje, aftësi dhe teknika psikologjike, të lindura nga problemet e shfaqura në shkollë”. Psikologjia shkollore, është një ndër degët kryesore të psikologjisë së bashku me psikologjinë klinike dhe atë të edukimit. Fagan dhe Wise në 1994(73) shprehën se: Një psikolog shkollor është një specialist i psikologjisë së përgjithshme, qëllimi i të cilit është të sjellë një perspektivë psikologjike që lidhet me shërbimet edukuese ndaj klientit. Kjo perspektivë rezulton në afrimin e shërbimeve psikologjike gjithëpërfshirëse të natyrës direkte dhe indirekte.

Përkufizimi i Shoqërisë Kombëtare të Psikologjisë Shkollore (NASP) është: Psikologu shkollor ndihmon fëmijët dhe të rinjtë të kenë sukses në shkollë, në shoqëri, në zgjidhjen e problemeve emocionale dhe atyre me sjelljen. Ata bashkëpunojnë me mësuesit, prindërit dhe profesionistë të tjerë për të krijuar mjedise të sigurt, në mbështetje të procesit të të mësuarit, duke ndikuar gjithashtu dhe në forcimin e lidhjes: shtëpi-shkollë-komunitet për të gjithë nxënësit. (cit. ne Varoshi, 2013; 28)

Një përkufizim tjetër i psikologjisë shkollore është dhënë nga Divizioni i 16-të i Shoqërisë Amerikane të Psikologjisë, APA (SHAP). Në adresën zyrtare të APA-s, mbi qëllimet dhe objektivat shkruhet: Psikologjia shkollore është shkenca që ofron një praktikë të përgjithshme dhe shërbim shëndetësor në atë disiplinë të psikologjisë së përgjithshme që merret me fëmijët, të rinjtë, familjet, nxënësit e të gjitha moshave, dhe procesin e mësimdhënies. Arsimi bazë dhe trajnimi i psikologëve të shkollave i përgatit ata për të siguruar një gamë të gjerë të vlerësimit psikologjik, ndërhyrjeve, parandalimit, promovimit të shëndetit, si dhe të zhvillimit dhe vlerësimit të programit të shërbimeve me një fokus të veçantë në proceset e zhvillimit të fëmijëve dhe të rinjve brenda kontekstit të shkollës. (cit. ne Varoshi, 2013;30).

Një vështrim krahasues diakronik i përkufizimeve të psikologjisë shkollore në përvojat Europiane dëshmon për evoluime të trajtimeve të këtij koncepti nga fushë e psikologjisë së përgjithshme, në trajtime të psikologjisë shkollore si praktika ndërhyrjesh, pune parandaluese dhe promovuese me në focus zhvillimin e fëmijëve dhe të rinjve brenda kontekstit të shkollës. Nëse në fillimet e psikologjisë shkollore , profesioni dhe statusi i psikologut shkollor përqendrohej kryesisht në një qasje prej klinicieni , ku ky profesionist thërritej në ndihmë sa herë që sjelljet e nxënësve në shkollë ktheheshin në problematike; teoritë bashkëkohore mbi statusin e psikologut shkollor përqendrohen kryesisht në kontributin që këta profesionistë mund të japin në zhvillimin e programeve parandaluese si dhe në organizimin e seancave psikologjike informuese në shkollë , të cilat në perspektivë do të shmangin shfaqjen e sjelljeve problematike dhe devijante nga ana e të rinjve.

2-Baza Ligjore për Shërbimin Psikologjik/Shërbimin Psiko-Social në Shqipëri

Baza ligjore ku është ngritur dhe mbështetur shërbimi psikologjik shkollor, është e huazuar në parimet kryesore në të cilat është mbështetur dhe shërbimi psikologjik i vendeve të zhvilluara. Më 11.10.2004, MASH-i nxori vendimin nr. 321, “Eksperimentimi i shërbimit psikologjik në sistemin arsimor parauniversitar në vitet shkollore 2004-2005-2006” (MASH, 2004). Vendimi vijon me cilësitë e punonjësit të shërbimit psikologjik, arsimin e tij specifik, qëllimin kryesor të psikologut shkollor si specialist i shërbimit psikologjik që bashkëpunon me tre aktorët kryesorë: nxënës, mësues, prindër, duke realizuar vlerësimin e rezultateve të nxënësit, orientimin shkollor e profesional, zhvillimin psiko-social, emocional të personalitetit, etj. Ky vendim pas vitit 2006 e shndërroi periudhën eksperimentale në një vendim të formës së prerë e të pakthyesëm për shtrirjen e shërbimit psikologjik në të gjitha vitet që do të vijnë. Në vitin 2008, “MASH rifreskon dhe përforcon vendimin për shtrirjen e këtij shërbimi në të tërë sistemin arsimor parauniversitar.”(Varoshi, 2013:34). Vendimi më i fundit, i cili vë theksin mbi zhvillimin cilësor të këtij shërbimi, është vendimi i nëntorit të 2011. Me forcë theksohet shtrirja e këtij shërbimi si në zonat urbane por dhe në zonat rurale, në të gjithë fëmijët e moshës nga 0 deri 18 vjeç. Ligji i Arsimit Parauniversitar 69/2012 parashikon ngritjen e shërbimit psiko-social në institucionet arsimore. Ky ligj sjell risi përsa i përket shtimit të dimensionit social, shërbimit psikologjik në shkolla . Retorika e formulimit të këtyre dokumenteve dhe rregullimeve ligjore sërish përqendrohet në konsiderimin e shërbimit psiko-social si “trajtim të problematikave të rasteve të ndryshme “, por zgjeorn gamën e veprimatrive të parashikuara të mbuloheh nga psikologët shkollorë, duke shtuar këtu aktivitetet vlerësuese, parandaluese dhe edukuese.

1. Njësitë arsimore vendore u sigurojnë shërbim psiko-social nxënësve dhe punonjësve të institucioneve arsimore.
 2. Shërbimi psiko-social ofron mbështetje nëpërmjet psikologëve ose punonjësve socialë për trajtimin e problematikave të rasteve të ndryshme, vlerësimin e rasteve të fëmijëve me nevoja të veçanta psiko-sociale, hartimin e programeve parandaluese, sipas nevojave të komunitetit shkollor. (Ligji I Arsimit Parauniversitar 69/2012; Neni 46).
- Urdhëri nr.344 Nr. 19.08.2013 i Ministrit të Arsimit dhe Shkencës parashikon ngritjen

e njësisë së shërbimit psiko-social pranë Drejtorive Arsimore dhe Zyrave Arsimore. Numri i psikologëve shkollorë llogaritet mbi bazën e numrit të nxënësve dhe nivelin e shkollimit të tyre. Rregullimet ligjore të këtij urdhëri përfshihen edhe në Dispozitat Normative për Arsimin Parauniversitar ku: “Shërbimi psiko-social vlerëson gjendjen psiko-sociale të nxënësve me probleme të nxënësve ose sjelljes dhe, në bashkëpunim me mësuesit, drejtuesit e institucioneve arsimore dhe prindërit, planifikon e realizon shërbime të përshtatshme që ndihmojnë në zhvillimin arsimor, social dhe personal të nxënësit.”

Përmes Ligjit të Arsimit Parauniversitar 69/2012 dhe Dispozitave Normative të Arsimit parauniversitar detyrat dhe përgjegjësitë e psikologut shkollor përvijohen si më poshtë:

Psikologu/punonjësi social ka këto detyra kryesore në institucionin arsimor:

- a) Në bashkëpunim me mësuesit dhe prindërit, **identifikon e vlerëson, sa më herët, nxënësit me probleme të sjelljes ose** me vështirësi në të nxënë, dhe harton e zbaton për këta nxënës plane individuale parandaluese ose rehabilituese.
- b) Ndihmon punonjësit arsimorë, prindërit dhe nxënësit në **parandalimin ose eliminimin e abuzimeve** të punonjësve arsimorë ndaj nxënësve, të nxënësve ndaj nxënësve dhe abuzimeve të vetë nxënësve nga duhani, alkooli, droga etj.
- c) Informon, nëpërmjet bisedave e leksioneve, punonjësit e institucioneve arsimore për zhvillimet moshore tipike të nxënësve dhe problemet tipike që nxënësit hasin gjatë të mësuarit dhe të nxënës.
- ç) Ndihmon mësuesit kujdestarë dhe mësuesit lëndorë për integrimin e fëmijëve me aftësi të kufizuara në klasat e institucioneve arsimore të zakonshme.
- d) Këshillon nxënësit për karrierën e tyre.
- dh) Administron dhe interpreton teste psikologjike (nga psikologu).
- e) Plotëson dosjet individuale për rastet e nxënësve që kanë përfutur nga shërbimi psiko-social.
- ë) Raporton me shkrim tek drejtuesi i njësisë së shërbimit psiko-social çdo fakt për abuzim të nxënësve nga punonjës arsimor dhe prindër të nxënësit.
- f) Merr pjesë në kërkime të parashikuara në planin vjetor të njësisë.

Dispozitat normative parashikojnë edhe kontributin e supervisorit të shërbimit psikologjik dhe të punonjësve arsimorë në ndërgjegjësimin e nxënësve mbi rëndësinë e marrjes së shërbimit psikologjik. (Dispozitat Normative të Arsimit Parauniversitar, 2013; 44, 45).

Qëllimi kryesor i shërbimit psikologjik shkollor është promovimi i mirëqenies mendore dhe fizike të nxënësve si dhe lehtësimi i procesit të të nxënës. Shërbimet tashmë të njohura të psikologjisë shkollorë përfshijnë veprimtari bazë që në themel kanë standarde të këshillimit. Këto veprimtari (shërbime bazë) plotësojnë njëra-tjetrën dhe prandaj shihen si të integruara dhe të koordinuara mire, si pjesë e një të tërë, më shumë se sa si shërbime të ndara.

Inspektoriati Shtetëror i Arsimit Parauniversitar në vitin 2013 boton manualin “Inspektimi dhe vetëvlerësimi i shërbimit psikologjik në shkollë”. Ky udhëzues vjen si një material me tregues të matshëm dhe instrumente pune të cilët përcaktojnë elementet e domosdoshme të shërbimit psikologjik, duke u bazuar në filozofi dhe në metodologji bashkëkohore të inspektimit dhe vlerësimit të shërbimeve arsimore. Udhëzuesi detajohet në 5 fusha themelore të inspektimit dhe vetëvlerësimit, përkatësisht:

Fusha 1: Vlerësimi

Fusha 2: Planifikimi

Fusha 3: Konsultimi dhe bashkëpunimi

Fusha 4: Këshillimi

Fusha 5: Zhvillimi profesional i psikologut shkollor. (ISHA 2013; 20)

Janë këto fusha ato që detajojnë edhe dimensionet që një psikolog shkollor duhet të marrë në mjedisin arsimor të shkollës dhe detyrat dhe përgjegjësitë e këtij profesionistë të parashikuar në Ligjin për Arsimin Parauniversitar dhe në dispozitat normative.

3-Perceptimet e Vetë Psikologëve Shkollorë mbi Shërbimin Psiko-social në Shkolla

Nga një studim i kryer nga Qendra Alternativa një organizatë jo fitim prurëse me në fokus të punës së saj hartimin, analizën, zbatimin dhe monitorimin e politikave socio-ekonomike lidhur me zhvillimin kombëtar në fushat e shëndetit publik, mjedisit, arsimit dhe mbrojtjes sociale në Shqipëri në përputhje me standardet dhe politikat e BE dhe bazuar në parimet e te drejtave të njeriut të mbrojtura nga konventat ndërkombëtare, rezultoi se psikologët shkollorë dëshmojnë se e kanë filluar punën në shkolla kur vetë aktorët e lidhur me shkollën nuk kanë qenë të informuar në mënyrë të mjaftueshme për punën që këta të fundit do të bënin. Për këtë shumica e psikologëve shkollorë të pjesë e focus grupeve të organizuara nga kjo qendër, dëshmojnë së niveli i mbështetjes ndaj punës së tyre ka ardhur duke u rritur nga viti në vit, por përsëri ka një lloj paqartësie për rolin e psikologut në shkollë. Janë jo të rralla rastet kur psikologu shkollor shihet si një mësues më shumë, apo si një kujdestar klase, apo episodet e perceptimeve të shprehura të nxënësve dhe mësuesve të cilët e shohin këtë profesionist si një mundësi për të trajtuar ata që “çmenden”. Niveli relativisht i ulët i kuptimit të rolit të PSHP në shkollë ndikon në marrëdhëniet që ata vendosin me këta të fundit. Kësisoj, nëse PSHP përmendin se punojnë me sa më shumë aktorë që mundin, ata ndjejnë se nuk kanë partnerë realë. Nga shumë persona shërbimi psikologjik shikohet si i ndarë nga programi shkollor, si diçka e jashtme që nuk është pjesë e shkollës.

Nga fokus grupet e zhvilluara nga kjo qendër rezultoi se drejtuesit dhe mësuesit kujdestarë janë partnerët më të ngushtë, e pastaj vijnë kolegët në shkollat e tjera. Kryesisht mësuesit e lëndëve shoqërore janë më bashkëpunues dhe kjo mundëson realizimin e aktiviteteve informuese gjatë orëve të mësimi. [...]. Qëndrimet mosbesuese e jombështetëse ushqehen herë pas here edhe nga përpjekjet e PSHP për të vëzhguar gjatë mësimi, ose për të anketuar nxënësit për qëllimet e punës së tyre. (Qendra Alternative <http://www.qendraalternative.al/>)

Një pjesë e psikologëve shkollorë shprehin gjithashtu se ka një lloj ndryshimi midis mbështetjes që ofrohet në shkollat e zonave urbane nga ajo në shkollat e zonave rurale. Në shkollat e zonave urbane ka një nivel pranimit, mbështetje dhe një njohje më të mirë të shërbimit psikologjik krahasuar kjo me shkollat e zonave rurale. “Kur mes palëve ka raporte bashkëpunimi, kërkimi i mendimit nga PSHP

bëhet sistematikisht, ndërsa ka mundësi që kur nuk ekziston një bashkëpunim i tillë, mësuesit dhe drejtorët ua shkarkojnë punën me sjelljet e nxënësve PSHP.” Një burim i rëndësishëm mbështetje janë edhe profesionistët e tjerë. Ata shërbejnë si burime bashkëpunimi dhe referimi. “Frekuenca e rasteve të bashkëpunimit varion nga asnjë, në të rralla me mjekë dhe psikiatër dhe të herëpashershme me psikologë dhe punonjës socialë në organizata jofitimprurëse. Kjo ka ndihmuar për një menaxhim dhe adresim më të mirë të nevojave nga ana e PSHP.” Bashkëpunimi me partnerë të tjerë rrit nivelin e vetëbesimit, siguron burimin profesional të nevojshëm si dhe mundëson konsultimin duke identifikuar alternativat më të përshtatshme.

4-Shërbimi Psikologjik në Shkolla dhe Perceptimet e Nxënësve mbi këtë Shërbim

Shërbimi psikologjik në shkolla dhe për më tepër dimensionin social i këtij shërbimi është një fenomen relativisht i vonë në institucionet e arsimit parauniversitar në Shqipëri. Edhe më i vonë është perceptimi i këtij shërbimi si një mjet edukues nga mjedisi i mësimdhënësve dhe perceptimi i tij si një instrument që ndihmon për edukimin e adoleshentit shqiptar. Implementimi i vonuar kohor i shërbimit psikologjik në shkollën shqiptare ka një numër arsyesh me sfond si politik dhe të traditës së popullatës shqiptare ndër të cilat mund të përmendim mentalitetin frenues të autoriteteve vendimarrëse, pamundësinë e institucioneve të arsimit të lartë në Shqipëri për të përgatitur specialistë me profesionin e psikologut shkollor. Nga pilotimi i këtij shërbimit në vitet 2004 dhe 2005, në zbatimin e tij në shkollë të gjerë në arsimin parauniversitar në Shqipëri në vitet 2008, kaloi një kohë shumë e shkurtër dhe kjo periudhë ndikoi në nivelin e ulët të perceptimit që vetë nxënësit apo punonjësit e tjerë arsimorë në shkolla kishin ndaj shërbimit psiko-social në këto institucione.

Në fillimet e shërbimit psikologjik në vitin 2008 disa adoleshentë shpreheshin. Duke qenë një vend në tranzicion, nuk jemi mjedisuar ende me futjen e psikologut nëpër shkolla. Kjo ndodh ngaqë ne, nxënësit, kur nuk besojmë tek prindi apo shoku, si mund t'i besojmë një personi tjetër? Besimi është diçka fundamentale dhe nuk mund t'i dorëzohet çdo njeriu, prandaj shpeshherë preferojmë të mbyllemi në botën tonë adoleshente. Pyetja ime është: tek cili duhet të besojë një i ri, tek një i afërm, apo tek një i panjohur?. (Gazeta Shqip Qershor 2012).

Kjo është në formë të përmbledhur gjithçka që ndodh me një nxënës, kur gjendet përballë një studioje në shkollën e tij, ku lexohet “Kabineti i shërbimit psikologjik”. Edhe pse kanë kaluar kaq vjet, problemi i (mos)besueshmërisë së nxënësit mbetet sërish, ndonëse jo si në fillimet. Psikologu shkollor është një njeri që merret me nxënësit me probleme mendore, mendohej nga shumë prej tyre, duke e parë veten jashtë rrezes së tij. Natyrisht që psikologët shkollorë e kanë kapur këtë ngërç që iu lidhte duart dhe janë përpjekur të shtrijnë urat e besimit dhe komunikimit me gjithë nxënësit, duke argumentuar se ky shërbim nuk është vetëm për disa fëmijë në nevojë, por një mundësi për këshillim për çdo nxënës.

Paketat dhe rregullimet ligjore të ndërmarra kanë marrë përsipër të forcojnë dhe

promovojnë urat e komunikimit ndërmjet studentëve, psikologëve shkollorë dhe mësuesve, por nga ana tjetër ata pashmangshmërisht vazhdojnë të mbështeten në retorikën tradicionale të të konsideruarit të fokusit kryesor të shërbimit të këtyre profesionistëve studentët me probleme.

Në një studim të Dr. Elida Rapti ‘Perceptimi i adoleshentit në shkollën shqiptare’, autorja pohon që “shërbimi psikologjik në shkollë njihet ende pak nga grupi i adoleshentëve. Vetëm 4 adoleshent ndër 5 të pyetur, njohin faktin se në shkollën e tyre ka shërbim psikologjik. Rreth 20 % e adoleshentëve nuk kanë njohuri për funksionimin e shërbimit psikologjik në shkollën e tyre. .(Rapti E., Revista Pedagogjike, IZHA 2013;164)

I ndërmarrë në vitin 2011, ky studim nuk është në gjendje të masë impaktin që do të ketë në vijim Ligji I Arsimit Parauniversitar 69/2012 dhe kryesisht detyrat dhe përgjegjësitë që ky ligj do të vendosë përpara drejtuesve të shkollave përse I përket promovimit të shërbimit psikologjik nga ana e tyre për të konsoliduar më tej statusin e tij në shkollën shqiptare.

Nga ana tjetër tendenca e ulët që shfaqin adoleshentët mbi njohjen e funksioneve që ka shërbimi psikologjik në shkollën e tyre plotësohet më mirë kur ata pyeten për njohuritë që kanë mbi rolin që luan shërbimi psikologjik në shkollën e tyre.

Të dhënat tregojnë se 1 ndër 3 nga adoleshentët që kanë pohuar se njohin faktin që ka shërbim psikologjik në shkollën e tyre, shprehen se nuk dinë se çfarë detyrash ka ky shërbim në shkollën e tyre. Ky fakt përforcon idenë se adoleshentët, pavarësisht se dinë që ka shërbim psikologjik në shkollën e tyre, përsëri kanë një shkallë të ulët njohje për detyrat që ky shërbim ka për edukimin e sjelljeve të tyre (Rapti E., Revista Pedagogjike, IZHA 2013;164).

Mungesa e informacionit të adoleshentëve në lidhje me gamën e shërbimeve të ofruara nga psikologët shkollorë lidhet nga njëra anë me mentalitetin dominues dhe frenues të shoqërisë shqiptare dhe nga ana tjetër me mangësitë e politikave arsimore të cilat mbështesin një raport më të favorshëm shkollor /nxënës i cili do ta kthente këtë figurë në një imazh më familjar dhe më të ngrohtë për nxënësit dhe për mësuesit të cilët e vëzhgojnë atë ndërsa kryen funksionet e tij në më shumë se një shkollë në harkun kohor të një dite pune.

“Ftohtësia”, papërshtatshmëria apo mungesa e mjediseve ku zhvillohet shërbimi psikologjik në shkolla sërish kanë një ndik të drejtëpërdrejtë në perceptim e shtrembër të shërbimit psikologjik nga ana e adoleshentëve.

Efikasiteti i shërbimit psikologjik në shkollë lidhet ngushtë edhe me ambientin fizik ku realizohet ky shërbim në shkollën shqiptare. Numri i madh i adoleshentëve që pohojnë se nuk ka ambiente të përshtatshme për ushtrimin e shërbimit psikologjik në shkollë, tregon indirekt edhe besueshmërinë jo të lartë që kanë adoleshentët për statusin e shërbimit psikologjik në shkollë. .(Rapti E., Revista Pedagogjike, IZHA 2013;165).

Në një popullatë prej 1200 nxënësish, shkalla e njohjes nga studentët e arsimit të mesëm të pranisë së shërbimit psikologjik në shkollë është e lartë për 81% të të anketuarve, ndërkohë që 16% e tyre nuk kanë fare dijeni për ekzistencën e shërbimit psikologjik në shkollë. Të pyetur më pas në mënyre direkte në lidhje me besimin që ato kanë ngritur në lidhje me efektshmërinë e shërbimit psikologjik në shkolla vetëm 1 adoleshent ndër 2 të pyetur, e percepton takimin me psikologun e shkollës si një veprim të efektshëm dhe që ka ndikim për modifikimin e sjelljes së tij problematike apo si mjet që e ndihmon për të menaxhuar problemet e tij në ambientin shkollor apo familjar.” (Rapti E., Revista Pedagogjike, IZHA 2013;166).

Kjo mungesë besimi mbi efikasitetin e shërbimit të psikologut shkollor shumë herë mund të shpjegohet me mungesën e kuaklifkimit përkatës nga ana e psikologëve shkollorë, me normën e lartë për nxënës dhe për ditë pune të caktuar për këta psikologë nga udhëzimet e Ministrisë së Arsimit dhe të Shkencës si dhe mungesën e dëshirës karakterizuese për të gjithë adoleshentët për të ia adresuar problemet e tyre një personi të huaj.

Prirjet Europiane të perceptimit të rolit të psikologut shkollor nga ana e adolescentëve tregojnë për një përfaqim nga ana e këtij target grupi më shumë të rolit të psikologut shkollor si këshillues dhe si edukues sesa si ndërhyrës në problematikat shkollorë. Kjo është në njëfarë mase edhe fryma e dhënë këtij profesioni nga ana e Ligjit të Arsimit Parauniversitar 69/2012 u vë detyrë mësuesve dhe autoriteteve drejtuese të shkollës të rrisin ndërgjegjësimin në mjedisin shkollor për rolin e shërbimit psiko social, dhe nga ana tjetër të marrin kualifikime për të qenë të aftë të trajtojnë problemet e adolescentëve përpara se ato të kthehen në situata që kërkojnë ndërhyrje emergjente nga ana e psikologëve shkollorë.

5-Konkluzione

Në përfundim mund të themi që:

- Zanafilla e qasjes mosbesuese të mjedisit edukativ shqiptar ndaj shërbimit psiko-social duhet kërkuar në vetë retorikën e formulimit të dokumentëve politik rregullatorë të arsimit parauniversitar dhe në mjedisin shkollor të krijuar nga vetë punonjësit e arsimit parauniversitar. Një psikolog shkollor së pari ka për detyrë të parandalojë të edukojë dhe vetëm si masa fundore të trajtojë problemet e lindura dhe të pamundura të shmangen me anë të qasjeve të tjera konstruktive.
- Koha relativisht e re e implementimit të shërbimit psikologjik në shkollën shqiptare ende nuk lejon që të rinjtë të kenë një nivel të lartë të njohjes së detyrave që ka ky shërbim në shkollë.
- Paragjykimet dhe opinionet frenuese të familjes dhe komunitetit shqiptar ndaj punës së psikologut shkollor krijojnë barriera ndaj promovimit të bashkëpunimit të të rinjve me shërbimin psikologjik në shkollë.
- Standartet e ulta profesionale që përfaqëson shërbimi psikologjik në shkollë, mungesa e trajnimeve të vazhduara për këta profesionistë ndikojnë mbi nivelin e ulët të besueshmërisë që kanë të rinjtë ndaj këtij shërbimi.
- Strukturat politikbërëse në fushën e arsimit dhe në fushën e shërbimit social duhet të shmangin përdorimin e retorikës tradicionale e cila i konsideron

psikologët si profesionistë klinicienë të cilët ndërhyjnë sa herë që nxënësit apo studentët shfaqin problem në mjedisin shkollor.

- Angazhimi i psikologëve në më shumë se një shkollë do të vazhdojë të ndikojë negativisht mbi perceptimin që kanë të rinjtë mbi psikologun shkollor.
- Gjallërimi i dimensionit social të shërbimit psiko-social (pra angazhimi edhe i punonjësve social në shkolla) do të lehtësojë psikologun shkollor nga barra që i është dhënë dhe do të ndihmojë në përmirësimin e perceptimit të statusit të këtij të fundit në mjediset shkollore.

Referenca:

Bardon, J. I & Bennett, V. C. (1974). School Psychology, Englewood Cliffs, New York: PrenticeHall.

Fagan, T. & Wise, P. (2000). School Psychology: Past, Present and Future. Bethesda, MD: National Association of School Psychologist.

Ministria e Arsimit dhe e Shkences(2013).Dispozitat Normative të Arsimit Parauniversitar, nenet 45, 46, 47, 48,93, 94, 95, 96, 97, 98, 99,100,101.

Gray, S. W. (1963). The psychologist in the schools. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Gutkin,T., B., & Curtis, (1998). School Based Consultation Theory and Practice (3rd.ed), John Wiley & sons,Inc.

Hartshorne, T.S., dhe Johnson, M.C. (1985). The Actual and Preferred Roles of the School Psychologist according to Secondary School Administration, Journal of School Psychology, vol. 23.

Inspektorati Shtetëror i Arsimit(2013). Inspektimi dhe Vetëvlerësimi i Shërbimit Psikologjik në shkollë, Tiranë.

Lentz, F. E., dhe Shapiro, E. S. (1985). Behavioral School Psychology: A Conceptual Model for the Delivery of Psychological Services."In T. Kratochwill (Eds.), Advances In School Psychology (vol. 5, f. 191-221). Hillsdale, New York: Erlbaum

Ligj Nr. 69/2012, "Për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë".

Ministria e Arsimit, (2004).Udhëzim Bazë i Minisrisë së Arsimit për Futjen e Shërbimit Psiko-pedagogjik në Shkollë", Tiranë, www.mash.gov.al

Qendra Alternative(2012)Shërbimi psikologjik ne shkolla. <http://www.qendraalternative.al>

Rapti, E. (2004). Psikologjia Shkollore, Tiranë.

Rapti, E., (2004). Roli i Shërbimit Psikosocial në Shkollë, Tiranë.

Rapti,Sinani. E (2013). Perceptimi i adoleshentit mbi shërbimin psikologjik në shkollën shqiptare., Revista Pedagogjike, IZHA.

Tamo, A., Kamani, P., Nano, V., Tahsini, I., & Agolli, I.,(2006) Raport i Vlerësimit të Shërbimit Psikologjik Shkollor, Tiranë.

Varoshi, Emanuela(2013)Implementimi i Shërbimit Psikologjik Shkollor, Risia që Kontribuon në Përqasjen e Sistemit Arsimor Shqiptar me atë Bashkëkohor. Universiteti i Tiranës, Fakulteti i Shkencave Sociale, Program i doktorates.

White, M. A., & Harris M. R. (1961). The School Psychologist. New York: Harper & Brothers.